

ens actu. Multo igitur magis in scientia practica perfectior est qui non solum in generali, sed etiam in particulari res disponit ad actum. Divina igitur providentia, quae est perfectissima, usque ad singularia se extendit.

9. Amplius. Cum Deus sit causa entis in quantum est ens, ut supra Lib. II. cap. xv. ostensum est; oportet quod ipse sit provisor entis in quantum est ens, providet enim rebus in quantum est causa earum. Quicquid ergo quocumque modo est, sub ejus providentia cadit. Singularia autem sunt entia, & magis quam universalia; quia universalia non subsistunt per se, sed sunt solum in singularibus. Est igitur divina providentia etiam singularium.

10. Item. Creaturae divinae providentiae subduntur prout ab ipso in finem ultimum ordinantur, qui est bonitas sua. Participatio igitur divinae bonitatis a rebus creatis est per divinam providentiam. Bonitatem autem divinam participant etiam singularia contingentia. Oportet ergo quod etiam ad ea divina providentia se extendat.

Hinc est quod dicitur Math. xi. 29. Duo passeris esse venient, & unus ex eis non cadit in terram sine Patre (1) meo: & Sapientiae vii. 11. Attingit a fine usque ad finem fortiter, id est a primis creatis usque ad infima eorum: Ezech. etiam ix. 9. arguitur opinio quorundam qui dicebant: Dereliquit Dominus terram: Dominus non videt: & Job xxii. 14. Circa cardines caeli perambulat, nec nostra considerat.

Per hoc autem excluditur opinio quorundam; qui dixerunt, quod divina providentia non se extendit usque ad haec singularia: quam quidem opinionem quidam Aristoteles imponunt, licet ex verbis ejus haberi non possit.

CAPUT LXXVI.

Quod providentia Dei sit singularium immediate.

I. Part. quest. xxii. art. 3.

Udam autem concesserunt, providentiam divinam usque ad haec singularia procedere, sed quibusdam mediis causis. Posuit enim Plato, ut Gregorius Nyssenus dicit, Phil. Lib. VIII. cap. 111. triplicem providentiam. Quarum prima est summi Dei, quae primo & principaliter providet propriis, id est omnibus spiritalibus, & intellectualibus, consequenter vero toti mundo quantum ad genera, & species, & universales causas, quae sunt corpora caelestia. Secunda vero est qua providetur singularibus animalium, & plantarum, & eorum generabilium, & corruptibilium quantum ad eorum generationem, & corruptionem, & mutationes alias: quam quidem providentiam Plato attribuit diis qui caelum circumveant; Aristoteles vero II. de gener. text. comm. LVIII. horum qualitatem attribuit obliquo circulo. Tertiam vero providentiam ponit rerum quae ad humanam vitam pertinent: quam quidem attribuit quibusdam demonibus circa terram existentibus, qui secundum ipsum humanarum actionum sunt custodes. Sed tamen secundum Platonem secunda, & tertia providentia a prima dependent: nam Deus summus secundus, & tertius statuit provisos.

Hec autem positio catholicae fidei consonat quantum ad hoc quod omnium providentiam reducit in

(1) Vulgata vestro, & initio Nonne duo etc. cum puncto interrogandi in fine.

Deum sicut in primum auctorem. Videtur autem sententiae fidei repugnare quantum ad hoc quod non omnia particularia divinae providentiae dicit esse subiecta. Quod ex praedictis ostendi potest.

1. Habet enim Deus immediatam singularium cognitionem, non quasi ea in suis causis cognoscens tantum, sed etiam in se ipsis, sicut in primo hujus operis est ostensum. Inconveniens autem videtur quod singularia cognoscens, eorum ordinem non velit, in quo bonum praecipuum rerum constat, cum voluntas sua sit totius bonitatis principium. Oportet igitur quod sicut immediate singularia cognoscit, ita immediate eorum ordinem statuatur.

2. Amplius. Ordo qui per providentiam in rebus gubernatis statuitur, ex ordine illo provenit quem provisor in sua mente disposuit; sicut & forma artis quae fit in materia, ab ea procedit quae est in mente artificis. Oportet autem, ubi sunt multi provisos unus sub alio, quod ordinem contentum superior inferiori tradat, sicut ars inferior accipit principia a superiori. Si igitur secundi, & tertii provisos ponuntur esse sub primo provisor, qui est Deus summus, oportet quod ordinem statuendum in rebus a summo Deo accipiant. Non est autem possibile quod iste ordo sit in eis perfectior quam in summo Deo; quinimmo omnes perfectiones per modum descensus ab eo in alia proveniunt, ut ex superioribus cap. LXIX. patet. Oportet autem quod ordo rerum sit in secundis provisoribus non solum in generali, sed etiam quantum ad singularia: alias non possent sua providentia in singularibus ordinem statuere. Multo igitur magis ordo singularium est in divinae providentiae dispositione.

3. Adhuc. In his quae humana providentia reguntur, invenitur quod aliquis superior provisor circa quaedam magna universalia per se ipsum excogitat, qualiter sint ordinanda; minorum vero ordinem ipse non excogitat, sed aliis inferioribus excogitandum relinquit; & hoc quidem contingit per ejus defectum, in quantum vel singularium minorum conditiones ignorat; vel non sufficit ad omnium ordinem excogitandum propter laborem, & temeritatis prolixitatem, quae requireretur. Hujusmodi autem defectus longe sunt a Deo: nam ipse omnia singularia cognoscit; nec intelligendo laborat, aut tempus requirit, cum intelligendo se ipsum omnia alia cognoscat, sicut supra Lib. II. cap. XLIX. ostensum est. Ipse igitur omnium singularium ordinem excogitat: ejus igitur providentia est omnium singularium immediate.

4. Item. In rebus humanis inferiores provisos per suam industriam ordinem excogitant in his quorum gubernatio eis a praesidente committitur; quam quidem industriam a praesidente habere non possunt, sed usum ipsius. Si vero a superiore eam haberent, jam ordinatio per superiorem fieret; ipsi autem essent illius ordinationis non provisos, sed executores. Constat autem per supradicta Lib. I. cap. xi. & LXIX. hujus Lib. quod omnis sapientia, & intellectus a summo Deo in omnibus intellectibus causatur: nec intellectus aliquis potest aliquid intelligere nisi virtute divina, sicut nec aliquid agens operatur, nisi in quantum agit virtute ipsius. Est igitur ipse Deus immediate sua providentia omnia dispensans; quicumque vero sub ipso provisos dicuntur, sunt providentiae ipsius executores.

5. Praeterea. Superior providentia dat regulas

providentiae inferiori, sicut Politicus dat regulas, & leges duci exercitus, qui dat regulas, & leges centurionibus, & tribunis. Si igitur sub prima providentia Dei summi sunt aliae providentiae, oportet quod Deus illis secundis, vel tertiis provisoribus det regulas sui regiminis. Aut ergo dat regulas, & leges universales, vel particulares. Si autem dat eis universales regulas regiminis, cum universales regulae non possint semper ad particularia applicari, & maxime in rebus mobilibus, quae non semper eodem modo se habent, oportet quod illi provisos secundi, vel tertii quandoque praeter regulas sibi datas ordinent de rebus suae provisioni subiectis. Habent ergo iudicium super regulas acceptas, quando secundum eas oporteret agere, & quando eas praetermittere oporteret: quod esse non potest, quia hoc iudicium ad superiorem pertinet: nam ejus est interpretari leges, & dispensare in eis cujus est eas condere. Hoc igitur iudicium de regulis universalibus datis oportet quod fiat per supremum provisorum: quod quidem esse non posset, si se ordinationi singularium immediate non immisceret. Oportet igitur secundum hoc quod sit horum immediatus provisor. Si vero secundi, vel tertii provisos a summo provisorum particulares regulas, & leges accipiunt, manifeste apparet quod horum singularium ordinatio sit immediate per providentiam divinam.

6. Amplius. Semper provisor habet iudicium de his quae ab inferioribus provisoribus ordinantur, utrum sint bene ordinata, necne. Si igitur secundi provisos, vel tertii sint sub Deo primo provisor, oportet quod Deus iudicium habeat de his quae ab eis ordinantur: quod quidem esse non potest, si horum singularium ordinem non considerat. Habet igitur ipse per se ipsam curam de singularibus.

7. Adhuc. Si Deus per se ipsum immediate inferiora singularia non curat, ideo est vel quia ea despicit, vel ne ejus dignitas inquinetur, ut quidam dicunt: Averroes XII. Metaph. com. xxxviii. & li. Hoc autem irrationabile est: nam dignius est providere aliquorum ordinationem excogitare quam in eis operari. Si igitur Deus in omnibus operatur, sicut supra cap. LXVII. ostensum est, nec in hoc aliquid ejus dignitati derogatur, quinimmo pertinet ad ejus universalem, & summam virtutem; nullo modo despiciendum est ei, vel ejus dignitatem commaculat, si circa haec singularia immediate providentiam habeat.

8. Item. Omnis sapiens qui provide sua virtute nititur, in agendo moderatur suae virtutis usum, ordinans ad quid, & quantum proveniat: alias virtus in agendo sapientiam non sequeretur. Constat autem ex praemissis quod divina virtus in operando usque ad infima rerum pervenit. Igitur divina sapientia est ordinativa, qui, & quot, & qualiter ex ejus virtute progrediantur effectus etiam in infimis rebus. Est igitur ipse immediate sua providentia omnium rerum ordinem excogitans.

Hinc est quod dicitur Rom. xiii. 1. Quae a Deo sunt, ordinata sunt: & Judith ix. 4. Tu fecisti priora, & illa post illa cogitasti: & hoc factum est quod ipse voluisti.

CAPUT LXXVII.

Quod executio divinae providentiae fit medianibus causis secundis.

Trendendum est autem, quod ad providentiam duo requiruntur, ordinatio scilicet, & ordinis executio.

Quorum primum fit per virtutem cognoscitivam: unde qui perfectioris cognitionis, sive cogitationis sunt, ordinatores aliorum dicuntur, sapientis enim est ordinare. Secundum vero fit per virtutem operativam. E contrario autem se habet in his duobus: nam tanto perfectior est ordinatio, quanto magis descendit ad minima; minimorum autem executio condecet inferiorem virtutem effectui proportionatam. In Deo autem quantum ad utrumque summa perfectio invenitur: est enim in eo perfectissima ad operandum, & virtus perfectissima sapientia, ad ordinandum, & virtus perfectissima sapientia, omnium ordines disponat, etiam minimorum; exequatur vero minima, sibi infima per alias inferiores virtutes, per quas ipse operatur, sicut virtus universalis, & aliorum per inferiorem, & particularem virtutem. Conveniens est igitur quod sint inferiores virtutes agentes, divinae providentiae executores.

2. Item. Ostensum est supra cap. LVI. quod divina operatio non excludit operationes, causarum secundarum. Ea vero quae ex operationibus secundarum causarum proveniunt, divinae providentiae subjacent, cum Deus omnia singularia ordinat per se ipsum, ut supra cap. praec. ostensum est. Sunt igitur secundae causae divinae providentiae executores.

3. Adhuc. Quanto virtus alicujus agentis est fortior, tanto in magis remota suam operationem extendit; sicut ignis quanto est major, tanto magis remota calefacit. Hoc autem non contingit in agente quod non agit per medium, quia quodlibet in quod agit, est sibi proximum. Cum igitur virtus divinae providentiae sit maxima, per aliqua media ad ultima suam operationem producere debet.

4. Amplius. Ad dignitatem regentis pertinet, ut habeat multos ministros, & diversos, sui regiminis executores: quia tanto altius, & magis suum dominium ostenditur, quanto plures in diversis gradibus ei subduntur. Nulla autem dignitas alicujus regentis est comparabilis dignitati divini regiminis. Conveniens igitur est quod per diversos gradus agentium fiat divinae providentiae executio.

5. Praeterea. Convenientia ordinis perfectionem providentiae demonstrat, cum ordo sit proprius effectus providentiae. Ad convenientiam autem ordinis pertinet ut nihil inordinatum relinquatur. Perfectio igitur divinae providentiae requirit ut excessum aliquarum rerum supra alias ad ordinem convenientem reducat. Hoc autem fit cum ex superabundantia aliquorum magis habentium provenit aliquid bonum minus habentibus. Cum igitur perfectio universi requirat quod quaedam aliis abundantius divinam bonitatem participant, ut supra Lib. II. cap. XLV. ostensum est; exigit divinae providentiae perfectio, ut per ea quae plenius divinam bonitatem participant, executio divini regiminis compleatur.

6. Adhuc. Nobilior est ordo causarum quam effectuum, sicut causa potior est effectu. Magis igitur in eo perfectio providentiae demonstratur. Si autem non essent aliqua causa media exequentes divinam providentiam, non esset in rebus ordo causarum, sed effectuum tantum. Exigit igitur divinae providentiae perfectio quod sint causae mediae exequentes ipsam.

Hinc est quod in Psalm. cii. 21. dicitur: Benedictio Domini omnes virtutes ejus, ministri ejus qui faciunt voluntatem ejus: & alibi Psalm. cxlviii. 8. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quae faciunt verbum ejus.

CAPUT LXXVIII.

Quod mediantibus creaturis intellectualibus alia creatura reguntur à Deo.

Quia vero ad providentiam divinam pertinet ut ordo servetur in rebus; congruus autem ordo est ut à supremis ad infima descendatur proportionaliter: oportet quod divina providentia secundum quamdam proportionem usque ad res ultimas perveniat. Hæc autem proportio est ut sicut supremæ creaturæ sunt sub Deo, & gubernantur ab ipso; ita inferiores creaturæ sint sub superioribus, & reguntur ab ipsis. Inter omnes autem creaturas sunt supremæ intellectuales, ut ex superioribus patet cap. XLIX. Exigit igitur divina providentia ratio ut cæteræ creaturæ per creaturas rationales regantur.

2. Amplius. Quæcumque creatura (1) exequitur divinæ providentiæ ordinem, hoc habet in quantum participat aliquid de virtute sibi providentis; sicut instrumentum non movet, nisi in quantum per motum participat aliquid de virtute principalis agentis. Quæ igitur amplius de virtute divinæ providentiæ participant, sunt executiva divinæ providentiæ in illa quæ minus participant. Creaturæ autem intellectuales plus aliis de ipsa participant: nam cum ad providentiam requiratur dispositio ordinis, quæ fit per cognoscitivam virtutem, & executio, quæ fit per operativam; creaturæ rationales utramque virtutem participant, reliquæ vero creaturæ virtutem operativam tantum. Per creaturas igitur rationales, omnes alia creaturæ sub divina providentia reguntur.

3. Adhuc. Cuiusque à Deo datur aliqua virtus, datur ei in ordine ad effectum ipsius virtutis: sic enim optime omnia disponuntur, dum unumquodque ordinatur ad omnia bona quæ ex ipso nata sunt provenire. Virtus autem intellectiva de se est ordinativa, & regitiva: unde videmus quod quando conjunguntur in eodem, virtus operativa sequitur regimen virtutis intellectivæ; sicut in homine videmus quod ad imperium voluntatis movetur membrum: idem etiam apparet, si in diversis existant, nam illi homines qui excedunt in virtute intellectiva excedunt. Exigit igitur divinæ providentiæ ratio quod creaturæ alia per creaturas intellectuales regantur.

4. Item. Virtutes particulares natæ sunt moveri à virtutibus universalibus, ut patet tam in arte, quam in natura. Constat autem quod virtus intellectiva est universalior omni alia virtute operativa: nam virtus intellectiva continet formas universales, omnis autem virtus operativa tantum est ex aliqua propria forma operantis. Oportet igitur quod per virtutes intellectuales moveantur, & regantur omnes alia creaturæ.

5. Præterea. In omnibus potentiis ordinatis una est directiva alterius, quæ magis rationem cognoscit; unde videmus in artibus, quod ars illa ad quam pertinet finis, ex quo sumitur ratio totius artificii, dirigit illam, & imperat ei quæ artificium operatur, sicut ars gubernatoria navifactivæ, & illa quæ formam inducit, imperat ei quæ materiam disponit. Instrumenta autem quæ non cognoscunt aliquam rationem, reguntur tantum. Cum ergo solæ intellectuales creaturæ rationes ordinis rerum creaturarum cognoscere possint, earum erit regere, & gubernare omnes alias creaturas.

(1) Al. exquirat.

6. Adhuc. Quod est per se, est causa ejus quod est per aliud. Solæ autem creaturæ intellectuales operantur per se ipsas, utpote suarum operationum per liberum voluntatis arbitrium dominæ existentes; alia vero creaturæ ex necessitate naturæ operantur, tamquam ab alio motæ. Creaturæ igitur intellectuales per suam operationem sunt motivæ, & regitivæ aliarum creaturarum.

CAPUT LXXIX.

Quod substantiæ intellectuales inferiores reguntur per superiores.

1. CUM autem inter creaturas intellectuales quædam sint alii altiores, ut ex superioribus patet Lib. II. à cap. xci. usque ad xcvi. oportet quod inferiores intellectualium naturarum per superiores gubernentur.

2. Adhuc. Virtutes magis universales sunt motivæ virtutum particularium, ut dictum est cap. præc. Superiores autem inter intellectuales naturas habent formas magis universales, ut supra Lib. II. cap. xcvi. ostensum est. Sunt igitur regitivæ inferiorum intellectualium naturarum.

3. Item. Potentia intellectiva quæ est propinquior principio, semper invenitur regitiva intellectualis virtutis quæ magis à principio distat. Quod quidem apparet tam in scientiis speculativis, quam in activis: nam scientia speculativa quæ accipit ab alia principia ex quibus demonstrat, dicitur esse illi subalternata; & scientia activa quæ est propinquior fini, qui est principium in operativis, est architectonica respectu magis distantis. Cum ergo inter intellectuales substantias quædam sint primo principio, scilicet Deo, propinquiores, ut supra cap. XLVIII. & LXXVIII. ostensum est, ipsæ erunt aliarum regitivæ.

4. Adhuc. Superiores intellectuales substantiæ perfectius divinæ sapientiæ influentiam in se ipsis recipiant, cum unumquodque recipiat aliquid secundum modum suum. Per sapientiam autem divinam omnia gubernantur, & sic oportet quod ea quæ magis participant divinam sapientiam, sint gubernativa eorum quæ minus participant. Substantiæ igitur intellectuales inferiores gubernantur per superiores. Dicuntur igitur superiores spiritus & Angeli, in quantum inferiores spiritus dirigunt, quasi eis annuntians: nam Angeli quasi nuntii dicuntur, & ministri, in quantum per suam operationem exequuntur etiam in rebus corporalibus divinæ providentiæ ordinem: nam minister est quasi instrumentum animatum, secundum Philosophum VIII. Ethic. cap. vii. & I. Politic. cap. i.

Et hoc est quod dicitur in Psalm. ciii. 4. Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem.

CAPUT LXXX.

De ordinatione Angelorum ad invicem.

Quum autem corporalia per spiritualia regantur, ut ostensum est; corporalium autem sit quidam ordo; oportet quod superiora corpora per superiores intellectuales substantias regantur, inferiora vero per inferiores. Quia vero quanto aliqua substantia est superior, tanto virtus ejus est universalior; virtus vero intellectualis substantiæ est universalior virtute corporis: superiores quidem inter

intellectuales substantias habent virtutes non explicabiles per aliquam virtutem corpoream, & ideo non sunt corporibus unitæ; inferiores vero habent virtutes particulatas, explicabiles per aliqua corporea instrumenta, & ideo oportet quod corporibus uniantur. Sicut autem superiores inter substantias intellectuales sunt universalioris virtutis, ita etiam & perfectius divinam dispositionem ab ipso recipiunt in hoc quod usque ad singularia ordinis rationem cognoscunt, per hoc quod à Deo accipiunt. Hæc autem divinæ ordinationis manifestatio divinitus facta usque ad ultimas intellectualium substantiarum pertingit, sicut dicitur Job xxv. 3. Numquid est numerus militum ejus? & super quem non surget lumen ejus? Sed inferiores intellectus non in ea perfectione ipsam recipiunt, quod per eam singula quæ ad ordinem divinæ providentiæ spectant, ab ipsis exequenda, cognoscere possint; sed solum quædam communitate: quantoque sunt inferiores, tanto per primam illuminationem divinitus acceptam minus in speciali divini ordinis cognitionem accipiunt, intantum quod intellectus humanus, qui est infimus secundum naturalem cognitionem, solum quorundam universalissimorum notitiam habet. Sic igitur substantiæ intellectuales superiores perfectiorem cognitionem prædicti ordinis immediate consequuntur à Deo; quam quidem perfectionem oportet quod alia inferiores per eas consequantur, sicut supra diximus quod universalis discipuli cognitio per cognitionem magistri, qui in speciali cognoscit, perducitur ad perfectum. Hinc est quod Dionysius de supremis intellectualibus substantiis, quas primæ hierarchiæ, id est sacri principatus, nominat, vii. capit. cælestis Hierarchiæ dicit, quod non per alias substantias sanctificata, sed ab ipsa Divinitate in ipsa immediate extenduntur etiam ad immaterialem, & invisibilem pulchritudinem, quantum fas est, in contemplationem adducuntur, & ad divinorum operum essentiales rationes: & per has dicit suppositas cælestium essentiarum dispositiones erudiri.

Sic ergo altiores intellectus in altiori principio cognitionis perfectionem suscipiunt. In qualibet autem dispositione providentiæ ipsa ordinatio effectuum ex forma agentium derivatur: oportet enim effectus à causa secundum aliquam similitudinem procedere. Quod autem agens suæ formæ similitudinem effectibus communicet, est propter aliquem finem. Primum ergo principium in dispositione providentiæ est finis; secundum, forma agentis; tertium, ipsa dispositio ordinis effectuum. Supremum igitur in ordine intellectus est quod in fine ordinis ratio attendatur; secundum autem, quod in forma; tertium vero, quod ipsa ordinis dispositio in se ipsa, non in aliquo altiori principio cognoscatur. Unde & ars quæ considerat finem, est Architectonica respectu ejus quæ considerat formam, sicut gubernatoria respectu navifactivæ; ea vero quæ considerat formam, respectu ejus quæ considerat solum ordinem motum qui ordinatur ad formam, sicut navifactiva respectu manus artificum.

Sic ergo inter illos intellectus qui immediate in ipso Deo perfectam cognitionem ordinis providentiæ divinæ percipiunt, est quidam ordo: quia supremi, & primi ordinis providentiæ rationem accipiunt in ipso ultimo fine, qui est divina bonitas. Quidam tamen eorum aliis clarior, & isti dicuntur Seraphim, quasi ardentes, vel incendentes, quia per incendium solet designari intensio amoris, vel desiderii, qui sunt de fine. Unde Dionysius dicit vii. cap. cæles-

tis Hierar. quod ex hoc eorum nomine designatur, & immobilitas eorum erga divina fervens, & conflaxibilibus reductio inferiorum in Deum sicut in finem.

Secundi autem rationem providentiæ in ipsa forma divina perfecte cognoscunt; & hi dicuntur Cherubim, quod interpretatur scientiæ plenitudo, scientia enim per formam scibilis perficitur. Unde dicit Dionysius, quod talis nominatio signat quod sunt contemplativi in prima operatrice virtute divina pulchritudinis.

Tertii vero ipsam dispositionem divinorum iudiciorum in se ipsa considerant; & hi dicuntur Throni: nam per thronum potestas judiciaria designatur, secundum illud Psalm. ix. 5. Sediti super thronum qui iudicas justitias. Unde dicit Dionysius, quod per hanc denominationem designatur, quod sunt desjeris, & ad omnes divinas susceptiones familiariter apti.

Non autem sic præmissa intelligenda sunt, quasi aliud sit divina bonitas, & aliud divina essentia, & aliud scientia rerum dispositionem continens; sed quia secundum hoc alia & alia est ejus consideratio.

Item inter ipsos etiam inferiores spiritus, qui divini ordinis per eos exequendi perfectam cognitionem per superiores spiritus consequuntur, oportet ordinem esse: nam qui inter eos sunt altioris virtutis, etiam sunt universalioris in cognoscendo, unde cognitionem ordinis providentiæ in principiis, & causis magis universalibus adipiscuntur; interiores vero in causis magis particularibus: altioris enim intellectus esset homo qui ordinem omnium naturalium considerare posset in corporibus cælestibus, quam qui indiget ad perfectam cognitionem ad inferiora prospicere. Illi igitur qui in causis universalibus, quæ sunt mediæ inter Deum, qui est universalissima causa, & causas particulares, possunt ordinem providentiæ perfecte cognoscere, medii sunt inter illos qui in ipso Deo rationem prædicti ordinis considerare sufficiunt, & eos qui in causis particularibus necesse habent considerare: & hi à Dionysio ponuntur in media hierarchia, quæ sicut à suprema dirigitur, ita dirigit infimam, ut dicit in vii. cap. cælest. Hierar.

Inter has etiam intellectuales substantias oportet quod ordo quidam existat. Nam ipsa universalis providentiæ dispositio distribuitur, quidem primo in multos executores: quod quidem fit per ordinem Dominationum; dominorum enim est præcipere quid alii exequantur. Unde Dionysius dicit vii. cap. cælest. Hierar. quod nomen dominationis designat aliquam anagogen suppositam omni servituti, & omni subjectioni superiori.

Secundo autem ab operante, & exequente distribuitur, & multiplicatur ad varios effectus: quod quidem fit per ordinem Virtutum, quarum ordo, ut dicit Dionysius ibidem, significat quædam sortem virilitatem in omnes deiformes operationes, non relinquens sui imbecillitate aliquem deiformem motum. Et sic patet quod principium universalis operationis ad hunc ordinem pertinet: unde videtur quod ad hunc ordinem pertineat motus cælestium corporum, ex quibus sicut à quibusdam causis universalibus consequuntur particulares effectus in natura: & ideo virtutes cælorum nominantur Luc. xxi. 26. ubi dicitur, quod virtutes cælorum movebuntur: & ad eos etiam spiritus pertinere videtur executio divinorum operum quæ præter naturæ ordinem sunt; & ideo ista sunt sublimissima in divinis ministeriis: propter quod dicit Gregorius hom. xxxiv. super Evang. quod virtutes dicuntur illi spiritus per quos signa frequentius fiunt: & si quid aliud universale, & primum est in mi-